

beleške u vrtu

10-74818055
dušan belča

U procesu postojanja pred svakim se nalazi (i pred vama, naravno, prijatelji moji) opasnost pada (ne zaboravimo opasnost uzleta), jednog sudbonosnog trenutka u životu. Pred nama je ta opasnost svakodnevnica jer je i samo pisanje deo toga padanja, tako da ove samoanalize u vrtu ili one na obali naše reke, dok pokušavam da se odmorim, dolaze uvek kao najbolji način spasavanja samog sebe, kao način oslobađanja od onih napornih časova kojima se redovno zarobljavam.

robno vreme, stvarajući tako iluziju jednog novog i neotkrivenog do mene sveta. Poezija koju sam sabirao u čvrste, neraskidive oblike, gladio je i nijansirao, počinje da se materijalizuje, da se rasipa na elemente; ono što sam sakriva od danjeg svetla, ono čemu sam želeo da se izbrisu svaki trag i podatak, elementarna čestica poezije, probija iz kamenog zdanja, iz metalne čaure i predstavlja mi se kao opasnost koja će uništiti možda ovo delo što hoće da nastane. Zar nije to, uostalom, večna opasnost koja preči od svih prouzroka našem postojanju. Valjda je to pomalo i trenutak delimičnog otpora stvaralaštvu koje je proizašlo iz ovog istog pera, malo otuđenje, neshvatanje potrebe za stvaranjem, kao poslednji stadijum prodora svetlosti iz kojih je nastalo prethodno delo. Tako, eto, razori se u stvaranju svaka iluzija i potreba za delom, zbog kojeg se i upustio u

avanturu što mu je ponudio sopstveni talenat. Taj mali trenutak dekoncentracije ili čak bolje rečeno suviše jake koncentracije otkriva svu ništavnost, šturost i naivnost osnovne sa koje polazi duh onoga koji stvara. Predreči se u tom neizostavnom trenutku koliko je značajan udeo sopstvene krvi i bola u lepom što je nastalo i izgradilo se u vremenu. Taj trenutak o kojem pokušavam da pišem ne predodžava mi se svojim bogatstvom, neizvesnošću svojom samo sada u ovom vrtu, već tako često negde u vremenu očekivanja sna, u uglu postelje ili naslonjenom o široki, ko zna kada rezbareni sto, pred velikim prozorom ove izdignute sobe. Predeli, stvari u nastajanju, stvari u rušenju, lepa i sanjana lica, predeli... Eto tog neobičnog nemirnog časa. Elementi — možemo tako nazvati one predele, skelete stvari, neodređene slike, polulica, neke neobične događaje, to sve često u savim snivom, sadržano u magli nepodvesti, ti oblici života koji i nisu nikakav život, jedno isto vreme u kojem se ništa ne zbiva. Zar je to dovoljno da nastane jedno novo delo? Dato u jednoj ličnosti to je samo jedno nepokretno stanje, jedna, svojstvena nesređenom duhu metafizika, jedna suvišnost. I makar koliko bogat bio duh našeg prijatelja, nas samih, najzad — bogat iskustvom, slikama i zbivanjima, slutnjama ljudim, sve je to uzaludno, ako nije prisutan i pokret a č — jedan sivi vitki čovek, lutalica i pustinjač, uzaludni mislijač i graditelj. Tada tek sve se slaže, reda, postavlja, potiskuje jedno drugo, krenuto jednom jedinom snagom,

koja kao da je tu od iskoni data, nazovimo je i mi, ne verujući u ispravnost imena — talentom, a on kao da je zaista pomalo „stvar naših roditelja“ ili naše rase. A tu je, vidim, i početak pada. Samo, mene zanima put unazad, put ka prvoj čestici dela, elementu jednom neodređenom koji u trenutku dekoncentracije deluje rušilački, koji građevinu zidanu strpljenjem i vremenom pretvara u pesak, u nebrojana zrnca peska — u zalud. Ako je pisanje ovo, pisanje svakoga od nas jedno poimanje reda među slikama, skeletima stvari, onim što je iza događaja, iza predmeta svetskih, red među praslukama budućih zbivanja i prapojmovima, onda je ono u stvari nastojanje da se održi gospodarstvo nad sopstvenim bogatstvom duha. Međutim, trenutak koji mene zanima je onaj kada koncentracije nema, kada se ne može više ići napred — jedno zaustavljeno kretanje. Imenujmo to časom pasivne koncentracije, kao što pisanje već zovemo stvaralačkom koncentracijom. To je čas poimanja suštine, kada za njom nije više potrebno tragati kroz delo koje nastaje jer su u tom mračnom času istina i red našeg bića postali jasni već i samim postojanjem, a ne nekim novim, prvi put viđenim skladom. To je trenutak otkrovenja, trenutak čuda. I taj novi sklad našeg, i ovog mog dela koje hoću, ova subjektivna lepota postaje nepotrebna u tom malom trenutku pred pisanje, i tada zaista kao da pisanju svrhe nema. Od njega se tada mora odustati, za njega se više nema snage — nikakve pokretačke iluzije. I, eto, baš taj trenutak odusta-

janja prava je potvrda našeg talenta, jer smo imali pred čim da odustanemo, razumeli smo od čega odustajemo. A na nesreću dovoljno je da se jednom odustane od pisanja u trenutku malodušnosti i to će nam se osladiti, ostavićemo polako započeto delo, uživajući, nastrano uživajući kao opijum to udaljavajući od njega. Ako pogledamo ponovo u sebe učini nam se da postoji jedna objektivna snaga koja se samo oblikuje pomoću nas; kao da je ona nas odabrala i goni nas da je izgradimo u novo delo. Ali snaga toga što se rađa, ta osnova iz koje se crpi sva energija, sva suština, dovoljno je jaka da nas prilagodava samoj sebi, da nas lišava sopstvene ličnosti. Stvarajući (čak i ovačke beleške u vrtu) mi smo u sukobu sa svojim delom u krvavoj borbi za sopstvenu ličnost. I prirodno je da ukoliko je većina snaga dela koje nastaje utoliko smo i mi više vezani za njega težim sukobom i većom željom za bogatstvom, za oslobađanjem svoje ličnosti. Pitanje je samo koliko uopšte možemo da se oslobodimo. A ostaviši započeto delo, napustiti ga u žaru stvaranja, u grozničavi obnavljanja slika i ideja, nije li to u isto vreme i beskrajan snaga našega duha. I možda je u tome beskrajnost našeg pada. Ovdje samo jedno ostaje kao istina: misiri i ovome vrtu, veče koje se spušta iz ogromnih krošnji hrastova iznad naše kuće i saznanja da se stvarajući delo borimo protiv opake sile koja u njemu raste pothranjena sopstvenim životom, jedinom rušilačkom snagom.

SVETLANA MAKAROVIĆ

sumrak

10-74817799 W
veče

Niko ne voli nikoga. A te večeri su ipak tako meke, zastrte tamnom svilom neba, vetar utihne i očekujući nastanja se na dremaljivi zid naših ubij bože dosadnih kuća.

Veče je naručje, široko otvoreno za svakoga. Ipak, niko ne voli nikoga

a naručje se u svitanje, ukočeno od hladnog moka, tiho sklapa.

10-199541511
bi noć

Bi noć. Trenutak kad se ljudi zatvaraju u svoje sigurne kokinošnje. Onda zvuču hleb i svoje beznačajne želje i sami sebe.

Sad drveće otvara šake da tama umorno legne u njegova naručja.

Stari prijavu mačor razmišlja na smetištu. U njegovim velikim očima grolje odsjaji lune.

Tako samotno veče. Nije čak ni suviše tužno.

10-199541767
noć

Na travnjacima noći poglela bol. Nemo bulji u mene ogromnim očima.

Iz poslednjih iskri pabirćim osmeh. Onda legnem do nje i gledam je podsmehljivo.

Znam da će uskoro doći dan, lep, domišljat i svetao i pretočiti je u sebe.

bosi koraci jutra

10-199542023

Jutro dolazi nenametljivo, nezadrživo. Noć je disala smrt. Vrtari tame su vršljali kroz moje ledno telo.

Moje su oči bile dve smrznule kaplje. Onda ih je ispila noć i okovala mi veče u teško srebro.

Noć je bila crni zmijski car. Njen zagrljaj polako popušta.

Približavaju se tihi, bosi koraci jutra.

10-199542279
ti si daljina

U meni je sto obzorja. Nikad ih ne prelistavam. Nikada te ne nalazim. Ti si daljina. Ti si obzorje belih ptica iza mojih obzorja.

Put moj ne zna za raskršća ni za susrete ni za cilj. Rastočio se ravnicom.

Planine ostaju nepokretne, obavijene dahom magle. Moji su dozivi šapat, koji trne pre no otvorim usne.

slutnja

10-199542535

Mesec mi je otkrio prozračnu siluetu tvoje čežnje.

Pokazuješ se, novo lice na kopreni osećanja.

Čista svetlost se pretiče kroz moje zenice...

O čuti. Bele zmijske gmižu nekom, klisura straha je prepuna zamuklih odjekta.

pitanje

10-199542791

U tebi sam volela vetar, miris zemlje, svetlost lišća, daljinu vlastitih putovanja.

Volela sam svoj odsjaj u tebi. Volela sam svoje ruke u tvojima.

Oprosti mi. Tako se kasno vraćam iz svog zagrljaja. Sad sam onemoćali nanos mutnog talasja, iskidana puzzle, potok bez korita i, suviše kasno obeznađeno pitanje: ko si?

teskoba

10-199543047

Noć prede predivo čutnje kroz moje tamne ulice. U marami od tamne slutnje tražim zlatne svetiljke za svoja tamna gnjezda.

Lupaju za mnom tamna vrata sumraka.

Ostaju na asfaltu vlažni tragovi zmijske.

u meni je pesma

10-199543303

U meni je pesma što je niko ne zna zapevati.

Niko osim vetra, mraka i kiše, niko osim razdvojenog neba.

U meni je pesma kao razrušeno gnjezdo. Kao prelomljeno drvo. Kao kletva.

Noću je promuklo peva razbesneli vetar. I vazda se ponovo rađa pod teškim kapima gorčine.

velika ruka sna

10-199543559

Velika ruka sna, oči meseca, mesečevi dugi prsti — slutnja strave.

Mraz mi zube u grlo zariva, zmijsa sa glavom meseca. Kapljive zvezde u mrtvo jezero.

Sa staklenim zvukom razbila se glava meseca. Razlika se iz nje očaj beli.

Neumoljiva ruka sna. Pod njom toliko puta nemoćno umirem.

igra se tama

10-199543815

Igra se tama. Igra se tiho stravične igre i dugo je nedokonačava.

U toj su igri večeri sa preklanim vratovima, jutra bez očiju, dani što krvare i razvejane na sve strane mrtvačke slutnje.

Igra se tama, stara, vesela? zlobna.

list

10-199544071

Ja sam zapušteni vrt. Po meni su razbacane skamenjene uspomene.

Što je tinjalo, već je zglaslo. Što je bilo osmeh, već je tišina. Što su bile oči, sad su bezdani.

Odavno već zaboravila sam da živim. Samo, otkud je mogao da zalista mladi list u meni?

Svetli mladi list na mrtvom stablu želja?

Sa slovenačkog G. J.